

„Mindenki színes bőrű, különben nem látszana.”
falfirka

ESÉLYEK ÉS LEHETŐSÉGEK

ÖN-KOR-KÉP • esélyegyenlőségi melléklet • 2008 április

A Romák Világnapja

1971-ben a romák első londoni világkongresszusán az Indiából és húsz más országból érkezett küldöttek elfogadták a roma nép szimbólumát, zászlaját, mottóját, himnuszát és április 8-át Nemzetközi Roma Nappá nyilvánították. A roma zászló kék és zöld színű, közepén egy 16 kullós csakra, kerék látható. A cigány himnusz szövegét 1969-ben Zarko Jovanovic írta, címe Djelem Djelem, a melódia egy népszerű szerb-roma szerelmes dal.

A Romák Világnapja ahhoz akar hozzájárulni, hogy a lakosság megértse a cigányok problémáit, akiknek helyzetét leginkább a szegénység és az előítéletesség nehezíti. Világszerte mintegy 13-15 millió cigány él, közülük legkevesebb 8,5 millió Európában. Őseik az indiai szubkontinensről indultak útnak mintegy ezer éve.

Ők magukat romnak vagy romának (ember) mondják és a maguk megnevezésekor ennek használatát részesítik előnyben. A roma szervezetek javaslatára 1995 óta az Európa Tanács hivatalos dokumentumaiban is a roma megnevezés szerepel.

A 2000 júliusában Prágában tartott 5. Roma Világkongresszus részt-

vevői kinyilvánították a (terület nélküli) cigány nemzetet, amelyet megpróbálnak elismertetni az ENSZ-szel. 2005. február 2-án írta alá Szófiában a Roma Évtized 2005-2015 programot elindító nyilatkozatot a kérdésben leginkább érintett nyolc európai – köztük a magyar – kormány vezetője. A programban résztvevők deklarálták, hogy a következő tíz évben elsősorban négy területen: a romák oktatásában, egészségügyi ellátásában, foglalkoztatásában és lakáskörülményeik javításában szeretnének komoly eredményeket elérni. Magyarország tavaly nyár óta végzi a nemzetközi program soros elnökségi feladatait.

A romák esélyegyenlőségének javítására – elsősorban magyar képviselőknek köszönhetően – különös gon-

integráció-szegregáció

Nálunk tökéletesen megvalósult. Mind a kettő. Sőt, egyik hozta maga után a másikat. Először voltak a macskák. Aztán jött a kutya. Nem tűnt föl neki a különbség. A saját macska családtag. Csak a szomszédot üldözte. Telente befogadja őket az óljába, radiátornak. Ha nem mennek önként, az orrával lökődik be őket. Mivel nő, a gyereknevelésből is kiveszi a részét. Alaposan, lelkiismeretesen végignyaldossa a macskakölyköket, előlről, hátulról, és csak a tökéletes végeredményt tűri. Talpig nyálban.

A tyúkok nem tűrik a csirkéket, a kacsák a tyúkokat és a csirkéket, a csirkék egymást, a libák pedig senkit se. Így hát meg kell

bolondulni, annyifelé szétosztani az ólakat, kerítéseket. De mivel a szomszéd kertje zöldőbb, állandóan átrepülnek egymáshoz, és kész a háborúság. A csirkéknek még ennyi se kell, egymást közt is hadakoznak. A fehérek nem szeretik a vöröseket, és viszont. Az ólon belül is karantén kell. Pár hét múlva próbára bocsátottuk őket. Nyugi volt. Aztán közös megegyezéssel nekiestek két fehérnek és egy vörösnek. Demokratikusan. Véresen szedte ki anyám őket, átrakta az udvarba a szerencsétleneket. Cézár befogadta a sebesülteket. (Nem ette meg.) A lakhelyük a macskákkal közösen a kisház. Lassan macskává változnak.

Hallgatnak a ciciic szóra, farkfelvágva rohannak a macskák tájához – és eleszik előlük az ételt. Mindent, bármi is az. Hús, tej, macskatáp. De a macskák is tanulmányok, ők meg a pipire hallgatnak. Bár a kukoricát nem szeretik. Bezzeg a kutya! Ha csak teheti, lopkodja a csöveskukoricát. Kedvence a tojótáp.

A kényszer-szülte szegregáció, lám integrációhoz vezet. És az integrációhoz szokott közösség gond nélkül befogad bárkit. Állatéknál.

Részlet egy internetes blogból
<http://mindhalalig.spaces.live.com/blog/cns!277977BE3CEC762C!881.entry>

dot fordít az Európai Parlament (EP) is. Az Európai Unió választott képviselő-testülete 2005 áprilisában fogadta el a romák helyzetével foglalkozó határozatot, amely hangsúlyozza a romákkal szembeni fajgyűlölet és faji megkülönböztetés terén észlelhető tendenciák sürgős felszámolásának szükségességét, emellett konkrét lépéseket követelt a tagállamoktól, hogy mindenki egyenlő eséllyel vehesse igénybe az egészségügy és a társadalombiztosítás szolgáltatásait. Felhívta a figyelmet a számos tagországban faji elkülönítést alkalmazó iskolarendszerre és arra is rámutatott, hogy a roma közösségeknek elfogadhatatlanul nagy mértékű munkanélküliséggel kell megküzdeniük. Az EP ez év január 31-én európai romastratégia kialakítását sürgető állásfoglalást hozott. A képviselők többsége közösségi cselekvési tervet szeretne, a romapolitika összehangolásáért felelős biztost jelölne ki, valamint a romák munkavállalását és kisvállalkozásait is támogatná.

Magyarországon 2003-tól ezen a napon tartják a roma közösségek napját. Hazánkban mintegy 200 ezren vallják magukat cigánynak, míg a társadalmi környezetben végzett felmérés szerint 600-700 ezer roma él az országban – többségük a legnagyobb szegénységben. A rendszerváltás legnagyobb vesztese a cigányság, körükben a munkanélküliség csaknem 80 százalékos, elsősorban az iskolai végzettség hiánya és az előítéletek miatt. A hazai cigányok integrációja keretében a legfontosabb feladat a roma gyerekek tanulási esélyeinek megteremtése, piacképes szakmákhoz való juttatása és a nyomortelepek felszámolása. 2005 derekán elindult a romatelepek felszámolására indított modellprogram, a roma fiatalokat számos tanulmányi ösztöndíjjal is segíti az állam. A magyar kormány kapta idén a rotterdami székhelyű Egységben az Erő Alapítvány díját a Roma Integráció Évtizede Program során elért eredményekért és kezdeményezésekért.

MTI-Panoráma - Baczonyi László

*„Szép volna az élet,
ha minden ember
csak féloylan jó volna,
mint amilyennek
felebarátját szeretné.”*

Móra Ferenc

*„A romákkal szembeni
diszkrimináció
még mindig nagyon erős”*

Csak a diszkrimináció megszüntetésével lehet javítani a magyarországi romák helyzetén – hangsúlyozta Teleki László, a Magyar Szocialista Párt (MSZP) országgyűlési képviselője a Nemzetközi Roma Napon Budapesten.

A kormány a roma évtized keretében jelölte meg céljaként a cigányok oktatási, foglalkoztatási, lakhatási és egészségügyi helyzetének javítását, továbbá az őket érő diszkriminációs és szegregáció megszüntetését – mondta a volt romaügyi államtitkár, hozzátéve: mindezt komplex módon kell kezelni. Az oktatásról szólva elmondta, a roma gyermekek tanulmányaihoz az egyik legnagyobb segítséget az az ösztöndíjprogram jelenti, amelyet a Magyarországi Cigányokért Közalapítvány kezel. Egyetlen roma diák sem kerülhet ki ebből a támogatási rendszerből, ha eléri az előírt legalább közepes tanulmányi átlagot – tette hozzá.

Az MSZP-s képviselő arról is beszámolt, hogy az állam az idei költségvetésből 200 millió forinttal támogatja azokat az együtteseket és szervezeteket, amelyek a legtöbbet tesznek a roma kultúra továbbéléseért. A támogatásban többek közt a Rajkó Zenekar, a 100 Tagú Cigányzenekar és a Rádió C részesült. A foglalkoztatással összefüggésben a képviselő figyelmeztetett arra, a cigányoknak nem látványképzésekre van szükségük, hanem arra, hogy piacképes szakmát szerezhessenek.

Azt, hogy a romákkal szembeni diszkrimináció még mindig nagyon erős Magyarországon, a Zalai Hírlap közelmúltban végzett felméréseivel példázta Teleki László. A kísérlet során egy ember munkaadókat hívott fel álláskeresési szándékkal. Amikor a

telefonbeszélgetés során elmondta, hogy roma származású, 10-ből 7 munkáltató vette volna fel. Ha nem említette, hogy roma és egy átlagos vezetőknévvel mutatkozott be, 10-ből 10 alkalmazta volna. *hírszerző.hu*

„A szív jósága olyan, mint a nap melege: életet ad. Csak a jóság, a szeretet maradandó. Olyan, akár a forrás. Minél többet merítesz belőle, annál jobban buzog. Légy jó!”

Henryk Sienkiewicz

Beszélgetés Teleki László országgyűlési képviselővel

- Mít tud elintézni a parlamentben?

Az elmúlt időszakban nagyon fontos lépések történtek mind a törvényhozás, mind a törvényalkotás területén, mind pedig a szaktárcáknál, ahol jelentős folyamatok

indultak el, illetve a programok végrehajtásában. Ezekben a területeken erőteljesen hallathattam a hangomat. A rendszerváltás óta soha nem volt olyan parlamenti határozat formájában megjelenő döntés, amelyben valamennyi parlamenti párt garanciát vállal a romák integrációja érdekében. 2007 júniusában áttörést jelentett, hogy az Országgyűlés 2007. június 25-én – ellenszavazat és tartózkodás nélkül – fogadta el a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervről szóló 68/2007. (VI. 28.) OGY határozatot, amely a kormány feladatául tűzi, hogy a Stratégiai Terv végrehajtására készítsen rövid távú, kétéves idő-

szakokra szóló intézkedési terveket. Az országgyűlési határozat a többi közt kimondja, hogy a kormánynak két évente be kell számolni az országgyűlésnek arról, hogy hol tart a roma integrációs programok végrehajtásában. Korábban a kormány kompetenciája volt a középtávú cselekvési programok megírása, végrehajtása, kivitelezése és ellenőrzése, most viszont ez felkerült parlamenti szintre.

- Már államtitárként elkezdte ezt a programot.

Medgyessy Péter, akkori miniszterelnök a program élére állt, ami nagyon sokat lendített az ügyön. Azt gondolom, hogy a romák életében a legfontosabb döntéseket hozta meg. Azóta van minden minisztériumban roma felelős. A Medgyesy-kormány több száz millióval megemelte a roma ösztöndíj programot. 2005-ben, amikor is a Roma Évtized Programot megalkottuk, az újabb előrelépést jelentett.

- Kik voltak a programalkotók?

A környező közép-kelet-európai országok.

- Roma ügyben beszélő viszonyban van mind az öt párt képviselőivel?

Természetesen. Különös tekintettel az Emberi Jogi Bizottság tagjaival. És nem csak üléseken, hanem előtte és utána is eszmét cserélünk Varga József, Farkas Flórián, roma származású fideszes képviselővel, és ugyancsak fideszes bizottsági elnökünkkel, Balogh Zoltánnal, de a többi párt képviselőivel is.

- A frakcióban milyen tekintélye van?

Jó viszonyban vagyok képviselőtársaimmal. Mi sem bizonyítja ezt jobban, minthogy nemrégiben lettem munkacsoportvezető-helyettes. Százszázalékos bizalmat kaptam, ami elég nagy jelentőséggel bír. Tehát, ha úgy tetszik, tematizálni tudom a foglalkoztatás, oktatás, esélyegyenlőség és szociális területet. És mivel ez a munkacsoport a minisztériumoknak adja azokat a szakmai és politikai irányelveket, amelyek alapján be kell határolni egy-egy törvényt, remélem, hogy hatásosan tudok dolgozni.

■ **A rotterdami székhelyű Egységben az Erő Alapítvány a 2008-as évben Magyarországnak ítélte a „Certificate for Diversity” című díjat. A díjat a Roma Integráció Évtizede Programról készült Monitoring Jelentés alapján az Évtized Program keretében végzett munkája, valamint a hatályban lévő anti-diszkriminációs jogszabályok és ezek végrehajtása alapján ítelték Magyarországnak.**

Beszélgetés Kolompár Orbánnal, az Országos Cigány Önkormányzat elnökével

- Ön a saját bőrén is tapasztalta, hogy a rendszerváltás után a romákat bocsájtották el elsőként a munkahelyekről?

Édesanyámat 25 év után küldték el a tsz-ből. Kiskunmajsán dolgozott a Jonatán Mezőgazdasági Termelőszövetkezetben segédmunkásként.

1990 áprilisában, indoklás nélkül, a kezébe adták a munkakönyvet. De mivel ő nem tudott írni, olvasni, nem értette, hogy mi zajlik ott, így nem is tudta megvédeni magát. Majd másfél évig jövedelemplótló támogatásból tartotta el a gyerekeit. Utána kiderült, hogy 70 százalékos rokkant, és 4 300 forinttal nyug-

díjba ment, 1993 márciusában. Két éve meghalt. A családomban ma is nagyon sok a munkanélküli.

- Hogy telt a gyerekkora?

Amíg édesanyám dolgozott, ha nem is fényesen, de valahogy megéltünk. 20 évesen családfenntartó lettem. Én neveltem fel az öcsémet és a húgaimat.

- Miből tartott el ennyi embert?

Dolgoztunk, én is, a feleségem is. 1990-ben vállalkozó lettem, majd egy fontos pozíciót töltöttem be a Magyar Postánál. Építésvezető voltam, és büszke arra, hogy képes vagyok eltartani a testvéreimet.

- Gondolom, sokat nélkülöztek.

Nagyon sokat. Mi aztán tudjuk, hogy milyen ázni, fázni, éhesnek lenni, de azért megéltünk. Volt munkánk, és ez a legfontosabb.

- Ön a hazai cigányságot képviselte a díjátadáson.

A magyar kormány meghívására mentem Hollandiába. Rauh Edit szakállamtitkár vezette a delegációt.

- Mit éreznek mindabból a hazai romák, amikért a díjat kapta Magyarországon?

Elsőként említeném, hogy az államtitkár asszonynak köszönhetően, az eredmények létrejöttében komoly szerepe volt annak, hogy bizonyos kérdésekben, az egyébként egymással szembenálló, roma szervezetek egyetértettek. Féltre tudtuk tenni a sárdobálást, a civakodást, ami az elmúlt 16 évet jellemezte.

- Tehát például Farkas Flóriánnal is együtt dolgoztak?

Igen. És a munkatársai is igen keményen kivették a részüket az együtt gondolkodásban. És persze fontos szempont az is, hogy terveink megvalósításához pénz is kaptunk. Különös tekintettel arra, hogy a romákat visszaintegrálhassuk a munka világába, hiszen ma a roma társadalom zöme eltartott, szociális segítyből tengeti az életét.

A romák számára az egyetlen kitörési pont: a munka. Programunkban ezért szerepel az első helyen a munkahelyteremtés, a foglalkoztatás, a munkaerőpiacra való visszakerülés. Ebben pedig óriási a felelőssége a mostani kormánynak, a regionális munkahelyi központok és a helyi kirendeltségek vezetőinek. Ha nem lesz munkahely, ha nem lesz piacképes átképzés, szakképzés, akkor a romák élethelyzete nem tud javulni.

- Mindez sok-sok pénzbe kerül.

Az oktatás hosszú távú befektetés.

- De hiába képzik a romákat, ha a munkahelyek nem veszik fel őket.

Ezért hozta létre az Országos Cigány Önkormányzat az Országos Cigány Vállalkozás Fejlesztési és Koordinációs Központot, ami elsősorban a roma vállalkozók piacképes vállalkozásait segít versenyképessé tenni.

- És volt már erre példa?

Tavaly írtunk alá megállapodást az Autópálya Kezelő Zrt.-vel és a Közútkezelő Kht.-val. Abban bízom, hogy ebben az évben például az M6-os autópálya építésében és más állami beruházásokban, fejlesztésekben a roma vállalkozók már megbízásokat kapnak. Ha nem is fővállalkozóként, de részt vesznek a munkákban. Szeretném, ha e rendszer keretén belül, szeptember-október környékén már 7-8 ezer romának lenne munkája. Ehhez azonban partnernek kell lennie a regionális munkaügyi központok igazgatóinak és a helyi kirendeltségvezetőknek.

- Hogy tudnak ebben partnerek lenni?

A munkaügyi központok ebben az évben óriási forráshoz jutottak. A TÁMOP program keretén belül a regionális munkaügyi központok mintegy 4 milliárd forint plusz bevételre tesznek szert, amiből a különböző fejlesztési és foglalkoztatási elemeket finanszírozhatják. Mi azt szeretnénk, hogy ha lenne egy országos menedzsment hálózat, ami a romák munkához jutását kezeli, szervezi. Ha valaki vállalja, hogy romát foglalkoztat, amellé pénzt tesz a munkaügyi központ. De nem úgy, mint korábban, hogy a munkaadó megkapja egy munkás teljes munkabéret, mondjuk egy évre, majd amikor ez letelik, megszünteti a munkaviszonyát. Az elmúlt 16 évben nagyon sokszor találkoztunk ilyen esetekkel.

- *A roma vállalkozók talán nem tesznek ilyet, de ahhoz, hogy több embert tudjanak foglalkoztatni, cégiük fejlesztéséhez pénz kell.*

Erre is van keret. Például a Gazdasági Minisztériumnál különböző technikai eszközökre lehet pályázni. Tehát a munkaügyi központ adja a foglalkoztatottak bér vagy járulékainak támogatását, a vállalkozásfejlesztési központon keresztül pedig a roma munkaadó vállalkozói díjat kap. Így az év végére adózott profitra tesz szert, amiből ugyancsak fejleszteni tudja a vállalkozását. Ily módon előbb-utóbb képes lesz felvenni a versenyt a hasonló kis- és közép-vállalkozásokkal. A romák EU-s forrásokból célzottan is kapnak támogatást.

- *Iskolai szegregáció... Mi várható ezen a téren?*

A szegregációt illetően nekem különvéleményem van. Először is nem szeretem, ha az egész pedagógus társadalmat megbélyegezzük. Ebben a médiának komoly felelőssége van. Mindig döntött valaki a romák helyett, és ebből adódóan természetesen kialakult jó néhány olyan szegregált intézmény, amelyet nagyon nehéz felszámolni, ezért én azt javaslom és kértem is az Oktatási Minisztérium államtitkárát, hogy az elcigányosodott iskolákat, ahol sok a túlkoros, a nehezen kezelhető gyerek, ne

akarják erőszakkal felszámolni. Sokkal hasznosabb lenne, ha az ott dolgozó pedagógusokat anyagilag jobban megbecsülnénk, ha olyan továbbképzést, valamint technikai eszközöket kapnának, amik megkönnyítik a munkájukat. Letettünk az asztalra egy országos roma szociális segítő hálózatról szóló programot, ami arról szól, hogy az iskoláknak legyen lehetőségük alkalmazni egy vagy két képzett, tanult, cigány származású embert, aki a roma gyermekek, illetve a pedagógusok problémáival foglalkozik, aki közvetlenül tud a roma családokkal kommunikálni. Ő nézne utána, hogy miért nem jár a gyerek iskolába, miért kezelhetetlen, és ő szerezne be a kisebbségi önkormányzattól, vagy a családsegítőtől egy pár cipőt, ha látja, hogy a gyerek szüleinek nem telik rá. A szegregációt nem úgy kell megszüntetni, hogy egy magyar gyerek mellé, már bocsánat, hogy így mondom, odaeröltetjük a cigánygyereket. A kényszer nem jó se a cigány gyerekeknek, se a magyar gyerekeknek. És ezzel nem azt mondom, hogy cigány iskolákat kell létrehozni, hanem azt, hogy meg kell találni azt a mindenki számára megnyugtató helyzetet, ami-ben a cigánygyerek fejlődik, és ami-ben a magyar gyerek számára, egy idő után, már nem lesz kérdés, hogy ki ül mellette az iskolapadban.

*„Ha egyetlen szív
fájdalmát enyhítem:
nem éltem hiába;
ha könnyitek egyetlen életen:
nem éltem hiába;
ha lepottyant madárfiókát
visszarakok a fészkébe,
a fára: nem éltem hiába.”*

Emily Dickinson

Beszélgetés Rauh Edit szakállamtitkárral, aki átvette a „Certificate for Diversity” díjat

- Milyen szempontok alapján született a döntés?

- A Roma Integráció Évtizede Programban résztvevő országok kötelezettséget vállaltak

arra, hogy az előre meghatározott négy prioritási területen kormányzati dokumentumot fogadnak el. Az országok által megfogalmazott dokumentumok alapján vezető roma civil szervezetek elkészítették az évtized értékelését tartalmazó monitoring jelentést.

Ez a jelentés az Évtized Program négy prioritási területén, mint az oktatás, foglalkoztatás, egészségügy és lakhatás, valamint az intézményi berendezkedés és anti-diszkriminációs jogalkotás kapcsán megtett kormányzati intézkedéseket minősíti. Az országjelentéseket roma civil szervezetek szövetségei készítették, majd az országokat egy 0-tól 4-ig terjedő skálán megállapított indikátorok alapján rangsorolták. 0 a nem tett intézkedést, míg a 4 a legjobb gyakorlatot jelöli. A jelentés a tagállamok 2005 óta megtett intézkedéseit és nem azok eredményeit értékeli.

Az összesített rangsorban Magyarország 2,29 ponttal az első helyet foglalja el. A második helyen Bulgária áll 1,84 ponttal, melyet Szlovákia követ 1,82 ponttal. A sort Csehország (1,76 pont), Románia (1,72 pont), Horvátország (1,70 pont), Macedónia (1,37 pont), majd Szerbia (1,24 pont) alkotja és végül Montenegró (0,63 pont) zárja. Az egyes említett területeken megállapított országok közötti sorrendben szinte valamennyi – így az intézményi, oktatási, foglalkoztatási, lakhatási és anti-diszkriminációs – területen Magyarország került az első helyre, míg az egészségügyben Románia, Bulgária és Szerbia is megelőzi.

- A Roma Integráció Évtizedéről Budapesten született döntés...

- A 2003. június 29. és július 1. között Budapesten megrendezett „Romák a bővülő Európában – A jövő kihívásai” című nemzetközi konferencián részt vett közép- és kelet-európai országok (Horvátország, Bulgária, Románia, Macedónia, Csehország, Szerb Köztársaság, Montenegrói Köztársaság, Szlovákia, Magyarország) kormányfői kifejezték politikai elkötelezettségüket a roma és nem roma lakosság életkörülményei között meglévő szakadék csökkentése iránt. A Világbank és a Nyílt Társadalom Intézet (OSI) képviselőivel közösen abban állapodtak meg, hogy a 2005–2015 közötti időszakot a Roma Integráció Évtizedévé nyilvánítják.

Magyarország a kezdetektől aktív szerepet vállalt az Évtized Program megvalósításában. Medgyessy Péter, akkori miniszterelnök, a 2003-as roma konferencián vállalta, hogy az előkészítési szakaszban Magyarország lesz a Roma Integráció Évtizede Program Nemzetközi Irányító Bizottság elnöke, valamint felállítja a Program Titkárságot. Ezt követően az országok egy előre meghatározott rotációs rend sze-

rint, egy éven át látják el az elnökségi feladatokat. 2007. július 1-től 2008. június 30-ig ismét Magyarország látja el az elnökségi teendőket.

- Mit jelent ez a gyakorlatban?

- Az elnökség ideje alatt újabb országokat hívtunk meg, hogy vegyenek részt az Évtized Programban. A meghívottak: Albánia, Bosznia-Hercegovina, Moldávia, Portugália, Spanyolország és Szlovénia. Ezzel sikerült a programba nyugat-európai országokat is bevonni. Továbbá vállaltuk az anti-szegregációs intézkedések felülvizsgálatát az oktatás és a lakhatás területén, és hogy elősegítjük az Európai Roma Stratégia kialakítását, továbbá kezdeményezzük az EU intézményei és tagállamai közötti párbeszédet.

- Milyen intézkedések történtek a romákat érintő diszkriminációval szemben? Kezdjük a jogszabályi háttérrel.

- Az elmúlt évek munkájának köszönhetően sikerült megteremteni a nemzeti és etnikai kisebbségek védelmének és a diszkriminációval szembeni jogérvényesítés jogszabályi háttérét. A legfontosabb jogszabályok:

- a kisebbségek jogainak Alkotmányban történt elismerése
- a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól szóló 1993. évi LXXVII. törvény elfogadása, mely többek között rendelkezik a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztosának intézményéről is. A biztos fontos feladatot lát el a kisebbségi jogokkal kapcsolatban tudomására jutott visszahívások kivizsgálásával és orvoslásával kapcsolatban.
- az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény, mely egyrészt meghatározza az egyenlő bánásmód követelménye megsértésének egyes formáit, másrészt felha-

talmazza a kormányt, hogy hozza létre az Egyenlő Bánásmód Hatóságot.

- az ágazati jogszabályokban horizontális szempontként szintén megjelenik az egyenlő bánásmód követelménye. Itt kell megemlíteni pl. a közoktatási törvényt, amely alapján lehetőség van az ún. integrált oktatás bevezetésére, így a szegregáció megszüntetésére.

- A kormány 2007. december 19-én fogadta el az 1105/2007 kormányhatározatot a Roma Integráció Évtizede Program Stratégiai Tervhez kapcsolódó, a 2008–2009. évekre szóló kormányzati intézkedési tervről. Mit takar ez?

- Az első két éves intézkedési terv, a 2008-2009. évekre jelöli ki a romák társadalmi integrációjának megteremtése érdekében szükséges lépéseket. Legfontosabb célja, hogy felgyorsítsa a romák társadalmi integrációját és gazdasági helyzetének javulását. A Roma Integráció Évtizede Program külön fejezetben foglalkozik az egyenlő bánásmód követelményének érvényesítésével. Célul tűzi ki a romákkal szembeni diszkrimináció csökkentését, a jogérvényesítés során megvalósuló esélyegyenlőség elősegítését.

- Az elmúlt években melyek voltak legfontosabb anti-diszkriminációs intézkedések?

- 2004-ben létre hoztuk az Országos Esélyegyenlőségi Hálózatot, mely jelenleg 18 megyében működik. Célja és feladata is egyben az SZMM esélyegyenlőségi politikájának, esélyteremtő programjainak támogatása, a hátrányos helyzetű csoportok társadalmi befogadását elősegítő integrációs szakpolitikák közvetítése. A hátrányos megkülönböztetés valamennyi formájának megelőzése érdekében együttműködik az érintett szervezetekkel, részt vállal a társadalmi szintű problémák közvetítésében, ágazat- és szakmaközi párbeszéd-fórumo-

kat szervez önkormányzatok, intézmények és szervezetek részvételével.

A diszkrimináció széles körben történő csökkentésére 2002-ben indult el az Európai Unió (mintegy 2 235 000 eurós) támogatásával egy PHARE-program keretében a „Program az összetartó társadalomért” anti-diszkriminációs kampány, amelynek az a célja, hogy erősítse a romák társadalmi elfogadását, csökkentse a diszkriminációt Magyarországon. A megvalósuló program három komponensből áll, ezek a kutatás, az oktatás és a kommunikáció. A kampány során az ismert kommunikációs eszközök – újságcikkek, óriásplakátok, TV szpotok, stb. – mellett pedagógusképzéssel és iskolai tananyagok kidolgozásával kívánunk a magyar társadalomban szemléletbeli változásokat elindítani.

Ennek folytatásaként jelenleg is zajlik a „Civil szervezetek és az anti-diszkriminációs törvény végrehajtása” című Átmeneti Támogatás (Transition Facility) program végrehajtása. Célja a diszkrimináció-ellenes küzdelem támogatása és az egyenlő bánásmód elvének megvalósítása a civil társadalom, valamint a közigazgatás intézményfejlesztése révén. A program első része egy ún. Twinning Light (ikerintézményi együttműködés) komponens, melynek célja az anti-diszkriminációs törvény végrehajtásának elősegítése, az Európai Unió irányelveinek gyakorlatba való átültetése, a megfelelő intézmények és kormányzati stratégiák, valamint együttműködési hálózatok kialakításával, az Egyenlő Bánásmód Hatóság intézményfejlesztése révén. A második és harmadik rész grant (támogatási) projektek megvalósítására nyit lehetőséget. A civil szféra számára nyújt támogatást az emberi jogok és az egyenlő bánásmód elvének megvalósítása, a társadalmi-gazdasági fejlesztés, az oktatás

és a képzés területét érintő projektek megvalósításához. A program teljes költségvetése megközelítőleg 1 milliárd 338 millió forint; végrehajtásának időtartama 2006 szeptemberétől 2009 novemberéig tart.

A foglalkoztatás területén a Pécsi Regionális Képző Központ támogatásával az Országos Felnőttképzési Tanács 2006-ban a romák esélyeinek javítása érdekében komplex programot hajtott végre. A képzést megelőző kutatás a romák foglalkoztatási diszkriminációját elemezte, eredménye és ajánlásai beépültek a képzési programba. Ez a képzés az idei évben is folytatódik, melyben összesen 120 fő, a települési önkormányzatok egy-egy munkatársa vehet majd részt. Emellett a hatékony jogérvényesítés érdekében tervezzük a diszkriminációval kapcsolatos ismeretek az Állami Foglalkoztatási Szolgálat munkatársainak képzési, továbbképzési rendszerébe való beépítését is.

Az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium évek óta eredményesen működteti a Roma Anti-diszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózatot. Az ebben közreműködő ügyvédek munkájának köszönhetően évről évre nő a feltárt és sikeresen megoldott diszkriminációs esetek száma.

Az Oktatási és Kulturális Minisztérium számos programot indított a hát-

rányos helyzetű, köztük nagy számban roma tanulók iskolai sikeressége érdekében, emellett az oktatás területén is működik az „Anti-diszkriminációs Jelzőrendszer”.

- Mi várható 2008-2009-ben?

- A romák életét hitelesen bemutató és anti-diszkriminációs műsorokat, kampányokat támogatunk. Ezek célja a tolerancia növelése az elektronikus és írott média eszközeivel. Továbbá anyagi eszközökkel segítünk kutatásokat, valamint a civil szervezetek érdek- és jogérvényesítő tevékenységeit, amelyek a hátrányos helyzetű és diszkriminációval fenyegetett vagy sújtott egyének és csoportok hátrányos megkülönböztetésének csökkentéséhez járulnak hozzá. A rendelkezésre álló összeg: 706 millió forint.

- A romákat érintő egyik legégetőbb kérdés a szegregáció...

- A roma tanulók szegregációjának csökkentése, esélyegyenlőségük megteremtése érdekében 2009 végéig ötszáz közoktatási intézményt érintő esélyteremtő (így kiemelten deszegregációs, óvodáztatási, integrációs-módszertani, fogyatékos-ság-felülvizsgáló, továbbtanulást segítő) program indul, 6,8 milliárd forintos keretösszeggel. Tovább folytatódnak a hátrányos helyzetű, roma tanulók tanulmányi sikerét segítő ösztöndíjprogramok: az Útravaló Ösztöndíjprogram (4 milliárd forint) és a Roma tanulók ösztöndíjprogram (1,2 milliárd forint).

A térségi szegregáció csökkentésére a „Nem mondunk le senkiről” zászlóshajó program keretében a 33 leghátrányosabb helyzetű kistérségben élők gazdasági és társadalmi integrációja, felzárkózása indul meg. Forrása: több mint 120 milliárd forint, mely csak a hátrányos kistérségek számára pályázható, és további közel 300 milliárd forint forrásabszorbció (a pályázatás során csak a hátrányos kistérségek számára biztosított kedvezmény) áll rendelkezésre.

Folytatódik a „Roma telepeken élők társadalmi integrációját elősegítő program”, 2008-2009-ben összesen 2 milliárd forintos költségvetéssel.

A szegregálódott, infrastruktúra nélküli városrészek rehabilitációjára, a Regionális Operatív Program keretében kiírt pályázatok során 2008-2009-ben a „Funkcióbővítő integrált városfejlesztés” pályázatban 28 milliárd forint, míg az „Integrált, szociális jellegű városfejlesztés” pályázatban 22 milliárd forint áll rendelkezésre.

Az anti-diszkrimináció területén jogvédő civil szervezetek és kisebbségi önkormányzatok bevonásával egy „Anti-diszkriminációs Jelzőrendszer” kialakítását tervezzük. Emellett a hátrányos megkülönböztetés elleni hatékonyabb fellépés érdekében az érintettek számára biztosítjuk az Egyenlő Bánásmód Hatóság, a nemzeti és etnikai kisebbségi jogok országgyűlési biztos hivatalának, valamint a Roma Anti-diszkriminációs Ügyfélszolgálati Hálózat jobb elérését.

- Azt hallottam, hogy önnek köszönhetően a különben egymással civakodó szervezetek bizonyos kérdésekben ma már szóba állnak egymással...

Ennek az lehet az oka, hogy 1996 óta vagyok főállású köztisztviselő. 1996-ban a Kisebbségi Hivatalban kezdtem a Cigányügyi Főosztályon, ott voltam főosztályvezető-helyettes. És azóta nem telt el egyetlen egy év sem, és nem volt olyan minisztérium, ahova roma képviselők ne jöttek volna utánam. Vagy én mentem utánuk. Tehát az államigazgatáson belül folyamatosan végigkísértem a történéseket. Mi nemcsak munkakapcsolatba kerültünk, hanem barátok is lettünk.

A magyar delegáció a díjátadón

Halkszavú szőke nő, mosolygó szemekkel. És mégis van tekintélye. Immár a negyedik ciklusban Nyíregyháza polgármestere. Az ott élők azt mondják, rá szavaznak és nem pártjára. Bizonyított, és bizonyít. Most például azt, hogyan lehet tisztességesen uniós pénzhez jutni. Méghozzá az elsők között.

Beszélgetés Csabai Lászlónéval, Nyíregyháza polgármesterével

- Ha jól tudom, a kormány előírta, hogy a regionális operatív programokhoz, városfejlesztéshez, oktatáshoz csak úgy lehet pénzhez jutni, ha a pályázó figyelembe veszi az esélyegyenlőségi szempontokat.

Az első Nemzeti Fejlesztési Terv keretén belül nyert forrással, hogy át tudtunk alakítani egy lakotanyát. Ebből esélycentrum lett, azaz sérült emberek szolgáltató központja. A fenntartó a Mozgássérültek Egyesülete és a START Rehabilitációs Foglalkoztató Kht. Kollégium, oktatási szárny, civilház és egyéb szolgáltatások várják az érintetteket. Ugyancsak az első Nemzeti Fejlesztési Tervnek, illetve jó pályázatunknak köszönhetően tudjuk szeptemberre átadni az Arany János Tehetséggon- dozó Kollégiumot és a hátrányos helyzetű gyerekek szakmunkásképző iskoláját. Ebben az időszakban még nem volt követelmény az esélyegyenlőségi program, de a mi programjaink az esélyteremtést szolgálták.

- Mit várnak az NFT második szakaszától?

Több pályázatot is benyújtottunk idegenforgalom, közlekedés és környezetvédelem fejlesztésére, javítására. De az olyan pályázati lehetőségekkel is élni akarunk, ahol előírás az esélyegyenlőségi vagy az antiszegregációs helyzetelemzés és programkészítés. Ilyenek az iskolai felújítások, valamint a város-integrációs program

pályázatai. A pályázat benyújtásának feltételeként megszabott antiszegregációs program problémát okozott. Végül a jó együttműködés eredményeként, talán az országban elsőként, megkaptuk a minisztériumi egyetértést a programunkra, amit a közgyűlés meg- tárgyalta és elfogadott.

- Hogyan képzelik el a szegregáció megszüntetését?

-Nincsenek illúzióink. Rövid távon teljesen nem lehet megszüntetni. A Huszár lakótelep iskolájában tíz évvel ezelőtt még a tanulók ötven százaléka volt roma gyerek. Az utóbbi évben már csak két nem roma gyerek járt oda. Ezt az iskolát nem mi, hanem a szülők szegregálták.

- Kolompár Orbán szerint nem szabad erőszakosan megszüntetni a szegregációt.

- Egyetértek. Van a mi kis körzetünkben is olyan iskola, nevezetesen Nagycserkeszen, ahol többségében roma gyerekek tanulnak. Mivel az iskola teljes létszámmal működik, nem szándékozunk megszüntetni. Ám a Huszár telepi iskolát, a szakértők javaslatára bezártuk, a gyerekeket pedig a város különböző iskoláiban helyeztük el. Lehet azon vitatkozni, hogy ez jó döntés volt-e. Én lassabban képzeltem el a folyamatot, ám végül fejet hajtottam a szakmai vélemények előtt. Hódmezővásárhelyen még határozottabban léptek fel. Megszüntették mind a tíz iskolát, alapítottak négyet, és ezekbe osztották el a gyerekeket. Mi nem ezt az utat választottuk. Olyan iskolákat kerestünk a száz Huszár telepi tanulóknak, ahol a hátrányos helyzetű gyere-

kek száma nem érte el a tíz százalékot. Hozzájuk mentorokat rendeltünk, bekapcsoltuk a gyermekvédelmi hálózatot és különös figyelmet fordítunk a gyermekek beilleszkedésére.

- Hogy vált be ez az elképzelés?

- A száz gyerekből tíz nem tudott beilleszkedni. A többiek közül sokuknak van sikerélménye, jobban tanulnak, a kicsik különösen. Imádják az úszást, hiszen a régi iskolából nem jutottak el az uszodába. Van olyan tehetséges gyerek, aki külön felzárkóztató programban vesz részt, mert a pedagógusok úgy ítélték meg, hogy kiválóak a képességei. Nagy valószínűséggel bekerül a két tannyelvű osztályba, mert kiváló nyelvérzéke van. Egy másik tehetséges roma gyerek az ének-zenetagozatos iskolában érhet el szép eredményeket.

- Ha nyernek a pályázaton, mire fordítják a pénzt?

-Az integrált városfejlesztés keretén belül 3 programot valósítunk meg. Az első a belváros rehabilitációja, amelyben utak, terek, kerékpárutak, forgalmi csomópontok, műemlék épületek, templomok és templomkörnyékek, valamint a piac átépítése szerepel. Két szociális programot szervezünk, az egyik egy lakótelep felújítása, ahol házigyári házak vannak és sok hátrányos helyzetű család él. A harmadik a főleg roma lakosság által lakott Huszár lakótelep felújítása, melynek része a lakások, zöldterületek rendbetétele. A régi iskolát művelődési, közösségi civil házzá alakítjuk át.

A mellékletet szerkesztette:

Szégvári Katalin

Fotó: Pető Zsuzsa

Készült a Szociális és Munkaügyi Minisztérium megbízásából.